



The Pathology of Folklore Literature Theses in Iran

Fereshteh Aliani^{*1}, Mahram Rezayati Kishekhaleh², Reza Cheraghi³

1. PhD Candidate of Persian Language and Literature, University of Guilan.

2. Professor of Persian Language and Literature, University of Guilan.

3. Assistant Professor of Persian Language and Literature, University of Guilan.

Received: 09/12/2020

Accepted: 18/11/2020

* Corresponding Author's E-mail:
aliani_f@phd.guilan.ac.ir

Abstract

Folklore literature is a new field in Iran. Compared to other countries, not many studies have been conducted in this field. A number of studies that have been done both in terms of quantity and quality have a significant influence on introducing it. There are some theses written about this subject matter. If such theses are written in a correct and coherent way, they could be effective and efficient in solving many scientific problems of folklore literature field; consequently, providing scientific and useful results. The present article randomly picked and analyzed a total number of 100 theses registered in Irandoc system. The research goal is to highlight the situation of some university research in this field and criticize them in a constructive manner in order to support the research basis in this scientific field. The research method is descriptive-analytic and the data collection method is library-based with a pathological approach. The main findings of this study indicate that most of the studied theses are descriptive, thus they are not giving us new results. They are usually imitative in general section (introduction). Boring clichés can be seen in theses' main structure. Literature review is not properly acknowledged. Authentic sources are not used, and generally, they lack a problem-based and academic approach. Of one hundred studied theses, only seventeen are problem-based and have a scientific approach. University theses being



descriptive and compiled in this field indicate the primitiveness of folklore literature studies in Iran. One should realize that every research about any problem in any country begins with compilation, and then reaches to maturity and the level of analysis. It should be mentioned that although good steps are taken in recent years, this field is still in its early stages.

Keywords: Research; folklore Literature; thesis; pathology; approach-based researches.

Research Background

In some parts of books, articles, theses, and speeches, traces of pathologies can be seen. For example, although in Analouee's thesis title (2015), it is claimed that it is about criticism of folklore works, in fact, there is no sign of criticism.

But what is directly related to our discussion is an article titled *Persian Literature and Language Theses«Losses»* by Gholaminezhad and Ghaboul. It is not free from mistakes either. For example, one of the cases is that in this article, the research method is not clearly explained. Also, it is not clear whether the obtained information from these theses is the result of reviewing the whole theses or a certain part of them, or rather their title, or the research methods of each of these theses alone. In addition, this article has not stated the approaches of these Persian literature theses, separately. Except the mentioned article, no research has ever dealt with the pathology of folklore literature«theses exclusively.

Goals, assumptions, and questions

In recent decades, folklore literature and language has become an academic field, and students«have gained interest towards this area as a field of study. However, the criticism against these theses are growing as well.



In order to organize and identify the strong and weak points of these folklore literature studies, the present article randomly chose and carefully analyzed a number of 100 theses. All their contents are saved in the science and information technology system of Irandoc. These theses are chosen from a total number 1100 theses, organized from the beginning of the century until the end of year 2018 on different aspects of folklore culture and literature.

This article is to investigate what the features of these 100 theses chosen from a collection of 1100 theses are. What approaches have they used for criticism? What positive characteristics do they have and could they be of any help to studies in folklore literature? What pitfalls or major criticisms they have?

Main discussion

In this section, we deal with studying one hundred submitted theses of folklore culture and literature during 60s to 90s. The theses include 93 MA theses in Persian language and literature one of which is related to specialized orientation of folk literature. Seven of them are interdisciplinary theses, most of which are related to art department and three of which are PhD dissertations.

The number of subject-oriented theses compared to all the other theses are more. These theses are merely descriptive and follow a totally data collection approach. Repetition is seen a lot in these theses.

One of the main research problems in all kinds of folklore literature studies is the lack of pathological approach and criticism. This issue is especially significant in theses. The lack of pathological and critical study is highly observed so far that it became the main idea for writing this article.

Knowing the sources that exist about the subject matter has a multiple function. They provide knowledge about research background; also, they are used in research design and data collection. Today, considering the abundance of sources about any subject, and



the evaluation of identified sources are also important (Razi, 2015, p. 68). In some of these theses, we are faced with incorrect and unrelated sources. From 100 studied theses, 43 do not have source originality and the used sources in them are generally unrelated and sometimes fake.

Conclusion

Although we see different and exciting subjects in theses regarding folklore literature from 2000s onward, most of these theses seriously suffer from quality issues. Generally, subject choice about folklore literature is made enthusiastically and only based on the researchers' sentiments.

Therefore, so many subjects are chosen in the format of folklore culture or literature of different regions. Some of the theses are quite stereotypical in terms of subject due to the lack of attention to the research background. The number of problem-oriented and functional subjects in these theses is low in number.

References

- Analouee, N. (2015) *The criticism and study of Iran's folklore researches' course from beginning to year 1390 SH*. MA Thesis, Folklore Literature Field, Tarbiat Moddares University, Tehran, Iran.
- Razi, A. (2015). *Research methods and skills in literature and bibliography* (in Farsi). Fatemi.

آسیب‌شناسی پایان‌نامه‌های ادبیات عامه در ایران

فرشته آلیانی*^۱، محرم رضایتی کیشه‌خاله^۲، رضا چراغی^۳

(دریافت: ۱۳۹۹/۰۶/۲۲ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۸/۲۸)

چکیده

ادبیات عامه در ایران دانشی بسیار نوپاست و در مقایسه با کشورهای دیگر پژوهش‌های زیادی درباره آن صورت نگرفته است. همین مقدار پژوهشی که به لحاظ کمی و کیفی درباره آن انجام شده است، تأثیر بسزایی در معرفی این رشته دارد. یکی از مهم‌ترین پژوهش‌هایی که در ایران در دانشگاه‌ها صورت می‌گیرد و نتیجه کار فشرده پژوهشگران دانشگاهی است، پایان‌نامه‌هاست. پایان‌نامه‌ها در این عرصه اگر درست و متقن نوشته شوند، می‌توانند در حل بسیاری از مشکلات علمی رشته ادبیات عامه که دانشی جدید است، مؤثر و کارساز باشند و به نتایج سودمند و علمی بدل شوند. در مقاله حاضر مجموع ۱۰۰ پایان‌نامه، که در سامانه ایران‌داک ثبت شده است، به صورت رندمی انتخاب و ارزیابی شدند. هدف از انجام این پژوهش روشن شدن وضعیت بخشی از پژوهش‌های دانشگاهی در این زمینه و نقد سازنده آن‌ها به منظور تقویت بنیان‌های پژوهشی در این رشته علمی است. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و شیوه گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای با رویکرد آسیب‌شناسانه است. اصلی‌ترین یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد، بیشتر پایان‌نامه‌هایی که مورد مطالعه قرار گرفته، توصیفی‌اند، به نتایج جدیدی نرسیده‌اند و در بخش کلیات معمولاً تقلیدی عمل کرده‌اند. در ساختار اصلی پایان‌نامه‌ها کلیشه

۱. دانشجوی دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه گیلان، رشت، ایران (نویسنده مسئول).

*aliani_f@phd.guilan.ac.ir

۲. استاد گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

۳. استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

ملاال آوری دیده می‌شود. به پیشینه تحقیق درست توجه نشده است. از منابع معتبر استفاده نشده است و در کل رویکرد مسئله‌محور و دانشگاهی ندارند. از ۱۰۰ پایان‌نامه بررسی شده، تنها ۱۷ پایان‌نامه رویکرد علمی دارند و مسئله‌محورند. توصیفی و گردآوری بودن پایان‌نامه‌های دانشگاهی در این رشته نشان‌دهنده ابتدایی بودن پژوهش‌های ادبیات عامه در ایران است. از آنجا که پژوهش درباره هر مسئله‌ای در هر کشوری با گردآوری آغاز می‌شود و سپس به مرحله پختگی و تحلیل می‌رسد، باید گفت هنوز این رشته در ایران در مرحله اولیه است؛ هرچند در سال‌های اخیر گام‌های خوبی برداشته شده است.

واژه‌های کلیدی: پژوهش، ادبیات عامه، پایان‌نامه، آسیب‌شناسی، پژوهش‌های رویکردمحور.

۱. مقدمه

ادبیات عامه از فرهنگ عامه سرچشمه گرفته است. بخش عظیمی از ادبیات ما را فرهنگ عامه شکل می‌دهد. فرهنگ عوام را بیش از هر چیز می‌توان شالوده الهامات بشری در زمینه ادبیات و هنر دانست (محبوب، ۱۳۸۲، ص. ۳۵).

ادبیات عامه تا حدود یک قرن پیش به صورت مکتوب درنیامده بود. در سراسر تاریخ جهان تا سده ۱۹ میلادی به این قبیل آثار که تراویده ذوق عامه مردم بود، اعتنا نمی‌شد و دانشمندان در این گونه آثار به چشم حقارت می‌نگریستند. جمع‌آوری و مطالعه درباره این آثار از دوره رمانتیک آغاز شد. در آغاز سده ۱۹ میلادی نخست دو برادر آلمانی به نام گریم^۱ قصه‌های کشورهای اروپای شمالی را جمع‌آوری کردند.

در ایران نیز پیش از اینکه محققان ایرانی مطالعه درباره فرهنگ عامه را شروع کنند، مستشرقان زیادی در این راه گام برداشتند. درواقع، ایرانیان تحقیق و مطالعه جدی درباره فرهنگ عامه را از غربیان آموختند، هرچند که در گذشته برخی از ادبا و عالمان ایرانی آثاری درخصوص فرهنگ عامه پدید آورده بودند و پس از آن پژوهشگران زیادی از زمان قاجار تاکنون درباره ادبیات عامه آثاری نگاشته‌اند. در چند دهه اخیر با دانشگاهی شدن این رشته و اقبال دانشجویان به آن، پژوهش‌های زیادی درباره آن صورت گرفته است. پژوهش‌ها با توجه به نقدهایی که بر آنها وارد است روزبه‌روز از نظر کمی در حال گسترش هستند و با یقین می‌توان گفت که به‌ویژه در دهه‌های اخیر

آثار پژوهشی متنوعی در قالب کتاب، پایان‌نامه، آثار الکترونیک و مقاله و ... در قلمروهای مختلف فرهنگ عامه نوشته شده است و چنانکه دیده می‌شود شتاب چشمگیری به‌ویژه در جوامع دانشگاهی داشته است.

پایان‌نامه یکی از مهم‌ترین پژوهش‌های دانشگاهی است، زیرا جزو دستاوردهای نخبگان جامعه است. پایان‌نامه‌ها نقش مهمی در پژوهش‌ها دارند، زیرا حاصل مشارکت تحقیقی استادان دانشگاه با دانشجو هستند. پایان‌نامه فرصتی برای یادگیری و انعکاس فرهنگ فکری و دانشگاهی هر جامعه است. نگاهی کوتاه به کشورهای پیشرفته ما را به این حقیقت خواهد رساند که دانش و تکنیک فقط از راه آموزش به‌دست نیامده، بلکه آنچه سبب تمدن امروزی شده، پژوهش است و انجام تحقیق‌های گسترده، گامی در جهت تحقق اهداف توسعه‌ای به‌شمار می‌آید. پایان‌نامه از منابع اطلاعاتی مهم است، زیرا بسیاری از پایان‌نامه‌ها در قالب مقاله‌های علمی و پژوهشی نشر می‌یابند و یا در بسیاری از موارد به کتاب تبدیل می‌شوند. بنابراین، انتظار می‌رود که از دو ویژگی «اصالت و ابداع» بهره‌مند باشد. این ویژگی به‌خصوص در عصر حاضر و به‌ویژه در دهه‌های اخیر که دوره انفجار اطلاعات است، بسیار مهم و سازنده است. در این دوره که بارزترین وجه فرهنگی و اجتماعی هر جامعه، شبکه پیچیده و جهانی ارتباطات است، «ارتباطات بیش از هر چیزی با "محتوا" ارتباط پیدا می‌کند؛ یعنی محصولات فرهنگی قابل دسترسی در مقیاس جهانی» (محسنی، ۱۳۷۹، ص. ۲۸). بنابراین، پژوهش‌های دانشگاهی بهترین راه برای انتقال اطلاعات نو در هر رشته‌ای هستند.

امروزه به‌ویژه در دهه‌های اخیر، کشورهای توسعه‌یافته با سرمایه‌گذاری کلان و از طریق تأسیس پژوهشکده‌ها و مطالعات بنیادی برای حراست از خرده‌فرهنگ‌های خود تلاش می‌کنند. در ایران نیز خوشبختانه با گرایش شدن رشته «ادبیات عامه» در دو دهه اخیر و توجه دانشگاه‌ها و پژوهشگران رشته‌های مطالعات فرهنگی، مردم‌شناسی، جامعه‌شناسی، هنر و به‌ویژه ادبیات فارسی به این رشته سبب شده است تا در سال‌های اخیر پژوهش‌های خوبی درباره آن نوشته شود، اما به‌سبب نبود رویکرد آسیب‌شناسانه و نقد، بیشتر پژوهشگران بر اساس ذوق و مطالعات شخصی خود در این راه گام برداشته‌اند و در حوزه نظری چنانکه باید به روش علمی به تحلیل نپرداخته‌اند. بیشتر

تحقیقاتی که صورت گرفته است چارچوب مطالعاتی دقیقی ندارند و هر روز نیز این مدل پژوهش‌ها در حال افزایش هستند. به‌منظور سامان دادن و شناسایی نقاط قوت و ضعف این پژوهش‌ها، نگارندگان پژوهش حاضر در پی آن‌اند تا از مجموع ۱۱۰۱ پایان‌نامه‌ای که از آغاز تأسیس دانشگاه‌ها تا پایان سال ۱۳۹۷ دربارهٔ جلوه‌های مختلف فرهنگ و ادبیات عامه شناسایی شده است، مجموع ۱۰۰ پایان‌نامه را که تمام صفحات آن در سامانهٔ علوم و فناوری اطلاعات ایران‌داک^۲ ثبت شده است به‌صورت تصادفی (رندمی) انتخاب کنند و مورد ارزیابی دقیق قرار دهند. اطلاعات به‌دست آمده در این پژوهش نتیجهٔ مطالعهٔ دقیق بخش‌های اصلی هر پایان‌نامه اعم از عنوان، چکیده، واژگان کلیدی، فهرست مطالب، کلیات، به‌ویژه روش تحقیق و مطالعهٔ پیشینه و چارچوب نظری، نتیجه‌گیری، بخش منابع، پیشنهادات و مطالعهٔ اطلاعات اصلی هر اثر است.^۳ البته بیشتر پایان‌نامه‌ها سبک نوشتاری تکراری داشتند. در این پژوهش پس از جست‌وجوی واژگان ادبیات عامه، فرهنگ عامه، ضرب‌المثل، ترانه و ... نخستین پایان‌نامه‌ای که با این کلیدواژه‌ها دیده شد، مورد بررسی قرار گرفت. برای اینکه تحقیق حاضر دچار سوءگیری نشود صرفاً تمرکز بر روی پایان‌نامه‌های دانشگاه‌های سراسری یا رساله‌های دورهٔ دکتری نبود و هر آنچه به‌منزلهٔ پایان‌نامه در این رشته در حال تولید است، مدنظر نگارندگان بود. از مجموع ۱۰۰ پایان‌نامهٔ مورد بررسی: ۳ رسالهٔ دورهٔ دکتری، ۷ پایان‌نامهٔ بین‌رشته‌ای در رشته‌های جامعه‌شناسی، مترجمی زبان و پنج پایان‌نامهٔ رشتهٔ هنر مورد بررسی قرار گرفت. ۹۳ پایان‌نامه مربوط به دورهٔ کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی و یک پایان‌نامه نیز مربوط به گرایش ادبیات عامه است.

۲. پیشینهٔ تحقیق

در بخش‌هایی از کتاب‌ها، مقاله‌ها، پایان‌نامه‌ها و سخنرانی‌ها می‌توان ردپایی از آسیب‌شناسی‌ها را دید. برای مثال در پایان‌نامهٔ نقد و بررسی سیر تحقیقات ادبیات عامه ایران از آغاز تا سال ۱۳۹۰ هجری شمسی از آنالویی (۱۳۹۴) با توجه به اینکه در عنوان اثر ادعای نقد سیر آثار ادبیات عامه شده است، اما اثری از نقد دیده نمی‌شود و درواقع این پایان‌نامه کتاب‌شناسی‌ای توصیفی دربارهٔ حوزه‌های مختلف ادبیات عامه است که

در آن تعدادی کتاب در زمینه ادبیات عامه معرفی شده و تنها نقطه قوت یا ضعف برجسته این آثار بیان و به آن بسنده شده است. در واقع، تنها آسیب‌شناسی که در این پایان‌نامه دیده می‌شود، نقد برخی از اصطلاحات در این زمینه بوده است که می‌توان به قصه، ترانه، بوم‌سرود و ... اشاره کرد.

در پایان‌نامه‌های آسیب‌شناسی ادبیات داستانی عامه‌پسند از انقلاب مشروطه تا انقلاب اسلامی از مرادی (۱۳۹۴) و آسیب‌شناسی باورهای عامه در آثار جمال‌زاده، هدایت، آل/احمد از ملک‌زاده (۱۳۹۴) جلوه‌ای از ادبیات عامه یعنی داستان نقد و بررسی شده است.

در مقاله «آسیب‌شناسی پژوهش‌های فرهنگ عامه و لزوم مردم‌نگاری و مردم‌شناسی دانش و فناوری‌های عامه و کارابزارهای سنتی در ایران» از مرتضی فرهادی (۱۳۷۳)، که بیشتر صبغه مردم‌نگاری دارد، بیشتر به آسیب‌شناسی و توجه نکردن به ادوات عامه پرداخته شده و به عقیده فرهادی، در پژوهش‌ها بیش از آنکه به فناوری‌ها از جمله بافت فرش و ساخت قنات و تأسیسات کشاورزی و ... توجه شود، به باورها و خرافات عامه پرداخته شده است. البته فرهادی بسیار گذرا این مسئله را نقد می‌کند که بیش از اندازه و بسیار سطحی به ادبیات شفاهی و آداب و رسوم و عقیده مردم در پژوهش‌ها پرداخته شده است و پژوهش‌ها به عقیده او بسیار توصیفی و سطحی هستند.

در بخش‌هایی از مقاله «ناسازگاری‌های روش‌شناختی و تئوریک با موضوع روایت پژوهشی داستان‌های عامیانه ایرانی» از قاسم‌زاده (۱۳۹۶) به آسیب‌شناسی پژوهش‌های ادبیات عامه پرداخته شده است. به عقیده نگارنده با اینکه هنوز در پژوهش‌های ادبیات عامه به ثبات خاصی نرسیده‌ایم، ولی نباید بدون تأمل و نگاه انتقادی از کنار آثار مطالعاتی ادبیات عامه بگذریم و باید با رشد نگرش انتقادی و تقویت فرهنگ، تحمل و تأمل‌پذیری را افزایش دهیم.

در کتاب‌ها نیز در بخش‌هایی هر چند گذرا تحقیقات ادبیات عامه به چالش کشیده شده است؛ برای مثال جعفری (قنواتی) (۱۳۹۴) در کتاب *درآمدی بر ادبیات عامه ایران* ضمن رویکرد توصیفی آن، در بخش‌هایی نیز از رویکرد انتقادی و آسیب‌شناسانه استفاده کرده است و بسیاری از کتاب‌های این حوزه را به نقد می‌کشد. وی حتی یکی

از اساسی‌ترین ضعف‌های مطالعاتی حوزه ادبیات عامه را بی‌توجهی به مسائل نظری می‌داند.

اولریش مارزلف یکی از شرق‌شناسانی است که درباره ادبیات عامه نظرات اساسی را مطرح کرد. وی در یکی از سخنرانی‌های خود در انجمن جامعه‌شناسی ایران پژوهش‌های ادبیات عامه در ایران را به چالش کشید. به عقیده وی پژوهشگران ایرانی در تحقیقات خود مستقل نیستند و به‌لحاظ تئوریک دنباله‌روی تئوری‌های غربی‌ها هستند. همین‌طور وی آسیب بسیاری از این پژوهش‌ها را در نبود روش‌شناسی کافی در کار گردآوری محققان ایرانی دانسته است. مارزلف درنهایت، برای بهبود چشم‌انداز ادبیات عامه در ایران، رویکرد مناسب را این مسئله دانسته که مقامات سیاسی ایران درباره پژوهش‌های این حوزه به دور از هرگونه جهت‌گیری‌های سیاسی، مذهبی و اجتماعی گام بردارند.

آنچه مستقیماً به موضوع بحث ما مربوط می‌شود، مقاله‌ای با عنوان «آسیب‌های پایان‌نامه‌های زبان و ادبیات فارسی» از محمدعلی غلامی‌نژاد و احسان قبول است که در مجله گوهرگویا چاپ شده است. این مقاله حاصل بررسی ۳۴۵۰ پایان‌نامه در رشته زبان و ادبیات فارسی است که مسلماً بخشی از پایان‌نامه‌های ادبیات عامه را در خود جای داده است. با وجود اینکه این مقاله گام مؤثری در پژوهش‌های کاربردی رشته ادبیات فارسی برداشته و از این جهت بسیار تحسین‌برانگیز است، اما خالی از اشکال نیست. برای مثال یکی از موارد این است که این مقاله روش تحقیق خود را به‌وضوح توضیح نداده است و مشخص نیست که اطلاعات به‌دست آمده از این پایان‌نامه‌ها با مطالعه کل پایان‌نامه‌ها یا بخشی از آن یا عنوان و یا روش تحقیق هر کدام از این پایان‌نامه‌هاست. ضمن اینکه این مقاله رویکردهای حاصل از این پایان‌نامه‌های رشته ادبیات فارسی را به‌صورت جدا بیان نکرده است. به‌جز پژوهش یادشده تاکنون هیچ پژوهشی به آسیب‌شناسی پایان‌نامه‌های ادبیات عامه به‌طور مجزا نپرداخته است.

۳. بحث و بررسی

برای اینکه دریافت بهتری از پایان‌نامه‌های ادبیات عامه به‌دست بیاید، ابتدا پایان‌نامه‌های نگارش‌یافته در حواصل سال‌های ۱۳۰۰ تا ۱۳۹۷ شناسایی شد. شمار دقیق پایان‌نامه‌ها در حواصل این سال‌ها را نمی‌توان با قاطعیت اعلام کرد، زیرا در بسیاری از موارد

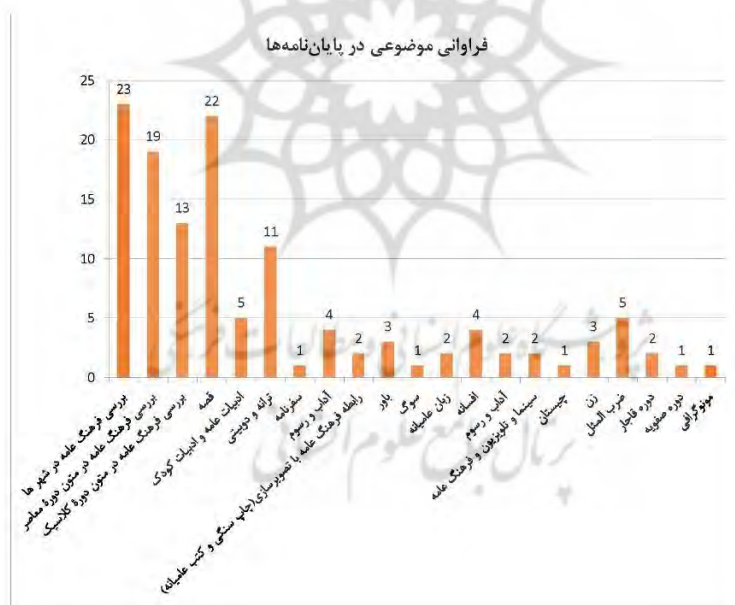
شاهد بودیم که دانشگاه‌ها نسخه پیشنهاد و حتی دفاع‌شده پایان‌نامه‌ها را به‌درستی در پایگاه‌های اطلاعاتی ثبت نکرده‌اند و به این ترتیب به‌خوبی در اختیار پژوهشگران بعدی قرار داده نشده است، اما تلاش شد با بررسی دقیق پایگاه‌های اطلاعاتی ثبت پایان‌نامه‌ها از جمله: سامانه «ایران داک» که بیشترین پایان‌نامه‌ها و پیشنهاد دانشگاه‌های مختلف در آن ثبت شده است و همین‌طور سایت کتابخانه ملی ایران که علاوه بر اینکه گنجینه بی‌مثالی برای حفظ انواع کتاب‌هاست، نسخه دفاع‌شده بسیاری از پایان‌نامه‌های دانشگاه‌های آزاد و پیام نور در آن ثبت و حفظ شده‌اند. به‌جز موارد ذکر شده، لیستی از ۷۵ پایان‌نامه‌ای که در گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه‌های مختلف ایران دفاع شده بود، توسط گروه زبان و ادبیات دانشگاه گیلان در اختیار نگارندگان قرار گرفت که منبع بسیار خوبی بود. لیست این پایان‌نامه‌ها به‌صورت موضوعی جدا شده بودند و بیشتر این پایان‌نامه‌ها قبل از سال ۱۳۸۰ دفاع شده بودند. چنانکه گفته شد حدود ۷۵ پایان‌نامه در موضوعات مختلف ادبیات عامه را در برمی‌گرفت.

در مجموع حدود ۱۱۰۱ پایان‌نامه در حدفواصل این سال‌ها توسط نگارندگان شناسایی شد. نخستین پایان‌نامه مربوط به سال ۱۳۰۳ شمسی است که «مونوگرافی استان خرم‌آباد» را بررسی کرده است و آخرین آن مجموعه پایان‌نامه‌هایی است که با تراکم زیاد در سال ۱۳۹۷ دفاع شده‌اند. بیشتر این پایان‌نامه‌ها مربوط به دوره کارشناسی ارشد هستند. تعداد پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی و رساله‌های دکتری از شمار انگشتان دست تجاوز نمی‌کنند.

۳-۱. تفکیک موضوعی پایان‌نامه‌های بررسی‌شده

با همه آسیب‌هایی که از نظر کیفی در پایان‌نامه‌های ادبیات عامه در ایران وجود دارد، مسئله‌ای که به‌راحتی حتی با نگاه کلی به موضوعات پایان‌نامه‌ها می‌توان دریافت کرد، تنوع موضوعی و چندموضوعی بودن آن‌هاست. همین نکته تقسیم‌بندی موضوعی پایان‌نامه‌ها را اگرچه در قالب صد پایان‌نامه مورد بررسی نیز باشند، بسیار سخت می‌کند. با اینکه بعضی از موضوعات محدوده مشخصی دارند: برای مثال مونوگرافی صحرای باغ، بررسی مرگ در قصه‌های عامیانه، و ... که به‌راحتی می‌توان در تقسیم‌بندی موردنظر از جمله قصه، مونوگرافی و .. قرار داد، اما سختی کار درباره پایان‌نامه‌های

چندوجهی ادبیات عامه است که تعداد آن نیز بسیار زیاد است؛ برای مثال: ضرب‌المثل‌ها، سروده‌ها، لالایی‌ها و چیستان‌های منطقه هرسین؛ بررسی اشارات و تعبیرات عامیانه و آداب و رسوم و امثال و حکم در گویش فومنی و ... که باید هر کدام از این موضوعات (ضرب‌المثل، آداب و رسوم، لالایی و ...) را در تقسیم‌بندی مشخص آن قرار داد و همین مسئله تعداد کمی موضوعات را از تعداد پایان‌نامه‌های بررسی شده بیشتر می‌کند. از نظر موضوعی در این ۱۰۰ پایان‌نامه (همچون هزار پایان‌نامه) بیشتر موضوعاتی همچون فرهنگ عامه در شهرهای مختلف، قصه، بررسی متون ادبی از جهت استخراج فرهنگ عامه، مورد توجه پژوهشگران بوده است. از آنجا که این پایان‌نامه‌ها در دهه ۱۳۹۰ دفاع شده‌اند، به متون ادبیات معاصر به‌ویژه متون داستانی نویسندگان معاصر بیشتر توجه شده است. در متون کلاسیک نیز بیشتر آثار نظم مورد اقبال است. موضوعات جدیدی همچون سینما و تلویزیون و ادبیات عامه - که از موضوعات جدید ادبیات عامه نیز هستند - در این پایان‌نامه‌ها دیده می‌شود.



نمودار ۱: فراوانی موضوعی صد پایان‌نامه دفاع شده ادبیات عامه از دهه ۱۳۶۰ تا ۱۳۹۰

Figure 1: Thematic frequency of one hundred defended dissertations in popular literature from the 1981s to 2001s

۲-۳. نگاهی به پایان‌نامه‌های بررسی شده (با تفکیک دهه‌های مختلف)

در این بخش به بررسی صد پایان‌نامه‌ای که در نمودار ۱ فراوانی موضوعی آن را بررسی کردیم خواهیم پرداخت. این پایان‌نامه‌ها شامل ۹۳ پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی است که یکی از آن‌ها مربوط به گرایش تخصصی ادبیات عامه است؛ هفت پایان‌نامه بین‌رشته‌ای که بیشترین تعداد مربوط به گروه هنر است؛ و سه رساله دوره دکتری است.

چنانکه نمودار ۱ نشان می‌دهد به‌طور کلی از اواخر دهه ۱۳۸۰ روند نگارش پایان‌نامه‌ها در حوزه ادبیات عامه رو به افزایش است. از مجموع صد پایان‌نامه‌ای که مورد بررسی قرار گرفت، یک پایان‌نامه مربوط به دهه ۱۳۶۰، دو پایان‌نامه مربوط به دهه ۱۳۷۰، شانزده پایان‌نامه مربوط به دهه ۱۳۸۰ و ۸۱ پایان‌نامه مربوط به دهه ۱۳۹۰ (به دلیل اینکه از اواخر دهه ۱۳۸۰ نگرش مراکز دانشگاهی به ادبیات عامه متحول شده است و با گرایشی شدن این رشته در دانشگاه‌ها و با تأسیس نشریه زبان و ادبیات عامه در دانشگاه تربیت مدرس اقبال پژوهشگران به این رشته روند صعودی یافته است) است.



نمودار ۲: تفکیک تعداد پایان‌نامه‌های دهه‌های ۱۳۶۰ تا ۱۳۹۰

Figure 2: Distinguish the number of dissertations from the 1981s to 2001s

۳-۳. بررسی رویکرد پایان‌نامه‌های بررسی شده

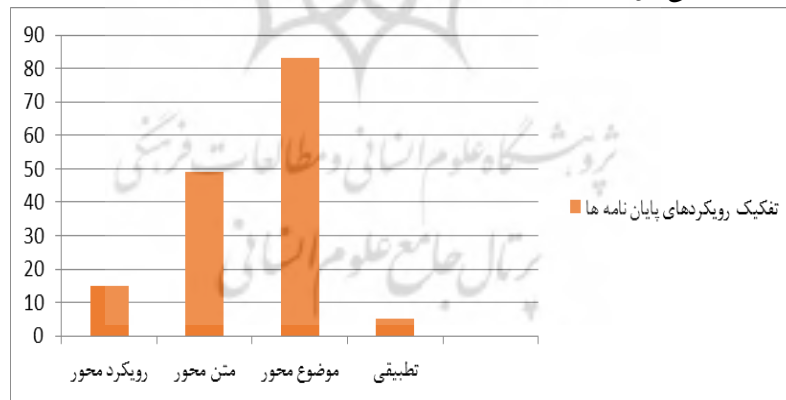
در این مرحله برای اینکه چشم‌انداز بهتری از شیوه انجام پژوهش‌ها و رویکردهای آن‌ها داشته باشیم، پژوهش‌ها را به انواع: موضوع‌محور، متن‌محور، رویکرد‌محور، تطبیقی تقسیم کردیم. ناگفته نماند که این پایان‌نامه‌ها در بعضی موارد با یکدیگر هم‌پوشانی دارد؛ یعنی ممکن است پایان‌نامه‌ای هم رویکرد‌محور باشد و هم تطبیقی. سپس روند مسئله‌محور بودن این پایان‌نامه‌ها را از آغاز تأسیس دانشگاه‌ها تا سال ۱۳۹۷ در مجموعه صد پایان‌نامه در نمودار شماره ۲ نشان دادیم.

چنانکه در نمودار شماره ۲ دیده می‌شود، تعداد پایان‌نامه‌های موضوع‌محور نسبت به همه پایان‌نامه‌های دیگر فراوانی بیشتری دارند. منظور از پایان‌نامه موضوع‌محور پایان‌نامه‌هایی است که موضوعات آن جذاب است، اما جنبه توصیفی صرف و کاملاً رویکرد گردآوری اطلاعات دارند. تکرار در این دسته پایان‌نامه‌ها فراوان دیده می‌شود، چون با یک شیوه کلیشه‌ای معمولاً تقلیدی نوشته می‌شوند. در این‌گونه پایان‌نامه‌ها که تعدادش در پژوهش‌های ادبیات عامه بسیار زیاد است و ۸۳ پایان‌نامه را از این ۱۰۰ پایان‌نامه به خود اختصاص داده است، معمولاً موضوعی به‌ظاهر جذاب اما به‌طور معمول کلی و با عنوان «بررسی» انتخاب می‌شود. بعد از تعریف ادبیات عامه و بیان هدف پژوهش که کمک به پژوهش‌های ادبیات عامه، شناخت منطقه موردنظر یا شناخت بهتر متون است، پایان‌نامه آغاز می‌شود. در فصل کلیات معمولاً رونویسی از یکدیگر اتفاق می‌افتد و در تعریف و تقسیم‌بندی ادبیات عامه با منابع تکراری و ارجاعات پی‌درپی اطلاعاتی ارائه می‌شود. در فصل‌های بعد معمولاً به متن موردنظر یا منطقه موردنظر پرداخته می‌شود و به‌شکلی شتابزده اطلاعاتی درست یا نادرست از آن بیان می‌شود و در یک یا چند فصل توضیحی از اطلاعات جمع‌آوری شده ارائه می‌شود و درنهایت در فصل آخر نتیجه‌گیری ازپیش‌مشخص‌شده‌ای در اختیار خواننده قرار می‌گیرد. در بیشتر این پایان‌نامه‌ها جدولی از درصد و فراوانی مواد گردآوری‌شده، همراه با تعداد آن، در اختیار خوانندگان قرار می‌گیرد. در این بحث، این نوع پایان‌نامه‌ها به‌دلیل اینکه محوریت آن‌ها با موضوعات جذاب، اما فاقد روش مشخص و عدم مسئله‌محوری است پایان‌نامه‌های موضوع‌محور نام‌گذاری شدند. برای مثال پایان‌نامه بررسی فرهنگ عامیانه بردسکن (صالحی، ۱۳۹۰) که نویسنده پس از بیان کلیات فقط به

گردآوری ترانه‌ها، افسانه‌ها و آداب و رسوم و بخشی از لغات و اصطلاحات منطقه پرداخته است و به جز لغت‌ها برای هیچ‌کدام از انواع ادبیات عامه از آوانویسی استفاده نکرده است. در بخش نتیجه‌گیری نیز تنها توصیه می‌کند و نتیجه‌گیری کاملاً از قبل مشخص است (البته در صفحات آخر پایان‌نامه عکس از مناطق مختلف ضمیمه شده است).

یا پایان‌نامه بررسی ادبیات منظوم عامیانه بلوچی در مناطق دشتیاری و باهوکلالات (رئسی، ۱۳۹۲) که نگارنده آن پس از پرداختن به کلیات به بررسی انواع ادبی همچون غزل، قصیده، مستزاد و ... پرداخته و پایان‌نامه را به رونویسی از کتاب‌های فنون بلاغت شبیه کرده است. سپس انواع ادبیات عامه همچون ترانه، بازی و باور جمع‌آوری شده و در نتیجه‌گیری پایان‌نامه در چند خط توضیح داده شده است که این انواع ادب عامه بسیار باارزش در این منطقه وجود دارد و به هیچ نتیجه‌گیری نوی نرسیده است.

پایان‌نامه فرهنگ و ادبیات عامیانه مردم شوش (صابری مقدم، ۱۳۹۰) پس از بیان کلیات به معرفی شاعران منطقه پرداخته است که ارتباطی به بحث ادبیات عامه ندارد. سپس به جمع‌آوری و آوانویسی ضرب‌المثل‌ها، باورها، خرافه‌ها و ... منطقه پرداخته است. در آخر نیز تمدن‌های شوش را با تمدن‌های بین‌النهرین مقایسه کرده است که در نتیجه‌گیری در چند پاراگراف به تمجید منطقه شوش می‌پردازد و نتیجه جدیدی در تحقیق دیده نمی‌شود.



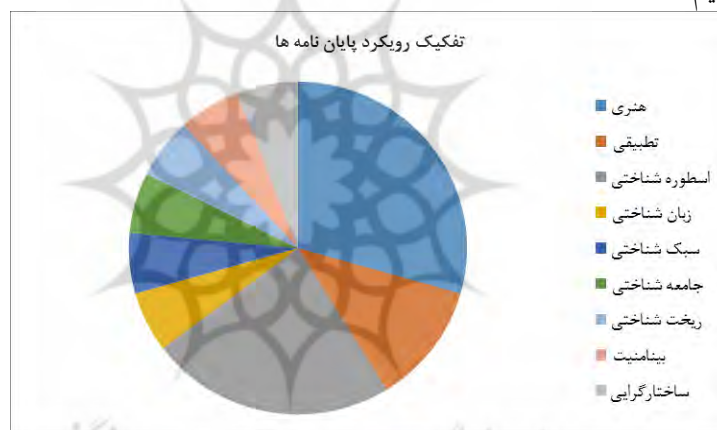
نمودار ۳: تفکیک رویکردهای کلی صد پایان‌نامه دهه‌های ۱۳۶۰ تا ۱۳۹۰

Figure 3: Distinguishing the approaches of one hundred theses of 1981s to the 2001s

چنانکه در نمودار ۳ دیده می‌شود دسته دوم از پایان‌نامه‌هایی که فراوانی بالایی دارند، پایان‌نامه‌های متن‌محورند. البته بعضی از پایان‌نامه‌های متن‌محور، موضوع‌محور نیز هستند؛ یعنی در واقع بیشتر این پایان‌نامه‌ها موضوع‌محورند و رویکرد ندارد. منظور از پایان‌نامه‌های متن‌محور پایان‌نامه‌هایی است که یکی از متون ادبیات فارسی را مورد مطالعه قرار می‌دهد. تعداد این پایان‌نامه‌ها از مجموع ۱۰۰ پایان‌نامه مورد بررسی، ۳۲ مورد است که از این تعداد ۱۹ مورد متون معاصر و ۱۳ مورد متون کلاسیک را بررسی می‌کند. از متون کلاسیک مولانا (۳ بار) و نظامی (۲ بار) نسبت به دیگران بیشتر مورد توجه قرار گرفته‌اند و از میان متون معاصر آثار جلال‌آل احمد (۳ بار)، سیمین دانشور (۲ بار)، و جمال‌زاده (۲ بار) نیز بررسی شده‌اند. درکل، پایان‌نامه‌هایی که متون ادبیات فارسی را بررسی کرده‌اند، دریافت خوبی از متن ادبی ارائه نداده‌اند؛ یعنی ارتباطی بین ادبیات عامه و جهان زیبایی‌شناختی و معنایی متن به وجود نیامده است و ما از طریق فرهنگ عامه‌ای که در متن وجود دارد ویژگی‌های ادبی، شخصیت‌پردازی و نگرش شخصیت‌ها و نویسنده را دریافت نمی‌کنیم. حال اینکه انتظار می‌رفت که پژوهشگران به ظرفیت متن ادبی توجه کنند و بین ادبیات عامه و فهم متن ادبی ارتباطی دوسویه برقرار کنند تا فرهنگ عامه کلید فهم متن‌ها باشد. برای مثال در پایان‌نامه فرهنگ عامیانه مقالات جلال‌آل احمد (صدیقیان، ۱۳۹۰) واژه‌های عامه آثار آل احمد شرح داده شده، در حالی که بسیاری از واژه‌ها، کلماتی هستند که ما روزمره از آن استفاده می‌کنیم و نیازی به شرح ندارند. یا پایان‌نامه فرهنگ اصطلاحات عامیانه در آثار صمد بهرنگی و نیز پایان‌نامه فرهنگ اصطلاحات عامیانه در آثار محمود دولت‌آبادی تقریباً همین سازوکار را دارد. این مسئله در پایان‌نامه‌هایی که عنوان فرهنگ ندارند نیز به همین طریق است؛ یعنی پژوهشگران تنها در پی استخراج واژه‌ها و آداب و رسوم از متون هستند و کم‌تر به شرح و پیوند آن با متن توجه می‌کنند. برای مثال پایان‌نامه انعکاس فرهنگ و آداب و رسوم عامیانه در دیوان صائب (خجسته، ۱۳۸۹) با اینکه تلاش زیادی برای جمع‌آوری اصطلاحات شده، اما حالت فرهنگ لغت به خود گرفته است.

بخش دیگری از این نمودار به پایان‌نامه‌های رویکردمحور می‌پردازد. این پایان‌نامه‌ها همان‌هایی است که با اتکا به رهیافت‌های مشخص علمی در صدد واکاوی وجوه

مختلفی از ادبیات عامه هستند. با توجه به این نکته که بار نظری و خلاقانه عامه‌پژوهی بر دوش پژوهش‌های رویکردمحور است، اما تعداد این پژوهش‌ها در مقایسه با کل پژوهش‌های ادبیات عامه در حدود یک قرن — که این ۱۰۰ پایان‌نامه نمونه‌ای از آن است — بسیار کم است. از کل ۱۰۰ پایان‌نامه‌ای که بررسی شد تنها ۱۵ پایان‌نامه مسئله‌محور یا رویکردمحورند و همین تعداد اندک نیز به پایان‌نامه‌های ادبیات فارسی محدود نمی‌شود. از بین پایان‌نامه‌های رویکردمحور دو رساله دکتری، هفت پایان‌نامه بین‌رشته‌ای، یک پایان‌نامه گرایش تخصصی ادبیات عامه و پنج پایان‌نامه کارشناسی ارشد ادبیات فارسی رویکردمحورند که تعداد بسیار ناچیزی به نسبت کل پژوهش‌هاست. در نمودار ۴ رویکردهایی را که نویسندگان به آن توجه کرده‌اند می‌بینیم.



نمودار ۴: تفکیک جزئی‌تری از رویکرد پایان‌نامه‌های دهه ۱۳۶۰ تا ۱۳۹۰

Figure 4: A more detailed breakdown of the approach to the theses of the 1981 to 2001s

چنانکه در نمودار ۴ دیده می‌شود در پایان‌نامه‌ها از رویکردهای هنری، اسطوره‌شناختی و زبان‌شناختی استقبال بیشتری شده است. البته تعدادی از پژوهش‌ها تطبیقی‌اند؛ پژوهش‌های تطبیقی در سه پایان‌نامه با رویکرد دیگر مشترک است و هم-پوشانی دارد.

۴. نمونه‌هایی از آسیب‌های موجود در پایان‌نامه‌ها و شرح آن‌ها

۴-۱. پایان‌نامه‌ها فاقد تحقیقات آسیب‌شناسی و نقد

یکی از اصلی‌ترین مشکلات پژوهشی در انواع پژوهش‌های ادبیات عامه نداشتن رویکرد آسیب‌شناسانه و نقد است. این مسئله به‌خصوص در پژوهش‌های پایان‌نامه‌ای کاملاً مشخص است. فقدان بررسی آسیب‌شناختی و نقادانه تا حدی احساس می‌شود که ایده اصلی نگارندگان برای نگارش این مقاله شد. از بین ۱۱۰۱ پایان‌نامه‌ای که درباره ادبیات عامه در ایران نوشته شده، هیچ پایان‌نامه‌ای به آسیب‌شناسی پژوهش‌ها نپرداخته است. تنها یک پایان‌نامه با عنوان *نقد و بررسی سیر تحقیقات ادبیات عامه در سال ۱۳۹۲* در دانشگاه تربیت مدرس نوشته شده است که از این پایان‌نامه تنها یک پیشنهاد در سامانه ایران‌داک موجود است و هیچ ردپایی از نظرات این پایان‌نامه در فضای پژوهشی ادبیات عامه وجود ندارد. البته دو کتاب‌شناسی درباره پژوهش‌های ادبیات عامه یکی در پیام نور گیلان و دیگری در جهرم (فلاحی، ۱۳۹۳) نوشته شده که رویکرد نقد در آن‌ها بسیار کم‌رنگ است و بیشتر به‌صورت گزارش توصیفی - تحلیلی مطرح شده‌اند. این در حالی است که آسیب‌شناسی اگر در کل آثار پژوهشی و به‌خصوص پایان‌نامه‌ها صورت گیرد همچون نقد ادبی می‌تواند به اصلاح و پیشگیری و ایجاد بستر مناسب برای جلوگیری از اشتباه‌های احتمالی و ارائه تحقیق درست و بجا بینجامد. جای خالی این مسئله در پژوهش‌های ادبیات عامه بسیار محسوس است و بسیاری از مشکلاتی که در ادامه از آن‌ها یاد می‌کنیم ناشی از نداشتن همین رویکرد نقادانه به پژوهش‌هاست.

۴-۲. توجه نکردن به پیشینه پژوهش‌های قبلی و تکرار زیاد در پژوهش‌ها

یکی از مهم‌ترین آسیب‌ها در پژوهش‌های پایان‌نامه‌ای بحث تکرار است. تکرار در موارد بسیار زیادی دیده می‌شود. تکرار هم در روش پژوهش نویسندگان دیده می‌شود و هم در عنوان پژوهش. نویسندگان با توصیفی بیان کردن مطالب، روش گردآوری صرف که بسیار تقلیدی از یکدیگر عمل می‌کنند؛ اما آنچه در نگاه اول کاملاً مشهود است تکرار در عنوان کلی و تیتیر پایان‌نامه‌ها بدون کوچک‌ترین تغییر است. محققان

بدون توجه از آخرین مطالعات صورت گرفته دست به انتخاب موضوع زده‌اند. در حالی که محقق لازم است با آخرین مطالعات درباره موضوع خود آشنا باشد. این‌طور است که به راحتی می‌تواند به ابعاد کار نشده موضوع دست یابد و از پرداختن به مسائل حل شده اجتناب ورزد. گاه موضوعی جذاب به ذهن پژوهشگر می‌رسد و وی ممکن است در وهله اول فکر کند که موضوعی جدید است، اما با اندک مطالعه به تکراری بودن موضوع پی خواهد برد (حری، ۱۳۷۳، ص. ۲۱۷). پس هر پژوهشی برای جلوگیری از تکرار متکی به پژوهش‌های پیش از خود است. بررسی و تدوین «مرور نوشتارها و پیشینه پژوهش» از مراحل مقدماتی و مهم در انجام هر پژوهش علمی است و یکی از نخستین مراحل است که برای انجام بسیاری از پژوهش‌ها از جمله پایان‌نامه‌ها، طرح‌های تحقیقاتی ضرورت دارد. هدف اصلی از نگارش پیشینه پژوهش آن است که مشخص شود چه کارهایی در زمینه مورد نظر پژوهش به انجام رسیده و منتشر شده است تا به این ترتیب از تکرار پژوهش‌های مشابه و صرف زمان و انرژی بیهوده جلوگیری شود (فتاحی و پریخ، ۱۳۷۷، صص. ۶۲-۶۳). بی‌اطلاعی از پیشینه پژوهش در پایان‌نامه‌های ادبیات عامه فراوان دیده می‌شود که برای روشن شدن مسئله به چند مثال از آن‌ها می‌پردازیم.

نگارنده پایان‌نامه بررسی عناصر فرهنگ عامیانه در داستان‌های جلال آل احمد در پیشینه خود از تحقیق‌های پیشین هیچ‌یادی نکرده و آن‌ها را مورد ارزیابی قرار نداده و تفاوت کار خود را با آن‌ها مشخصاً توضیح نداده است؛ این در حالی است که در بین همین ۱۰۰ پایان‌نامه‌ای که بررسی شد، پایان‌نامه دیگری نیز به فرهنگ عامیانه در آثار جلال آل احمد پرداخته است.

یا پایان‌نامه دیگری «باورها و آداب و رسوم» را در مثنوی توضیح می‌دهد و به پایان‌نامه پیش از خود که تنها «باورها» را در مثنوی توضیح داده، توجهی نکرده است؛ حال اینکه بخشی از این دو پایان‌نامه هم‌پوشانی دارند و لازم بود که نویسنده حتماً به این هم‌پوشانی و تشابه توجه می‌کرد.

پایان‌نامه‌ای فرهنگ عامه را در آثار سیمین دانشور بررسی کرده و به پایان‌نامه‌ای که فرهنگ عامه را در چند رمان دانشور بررسی کرده، توجهی نداشته است.

یکی از مسائل دیگری که پس از بررسی پیشینه تحقیق این پایان‌نامه‌ها نظر نگارندگان را به خود جلب کرد، این نکته بود که بسیاری از این نویسندگان به جای پژوهش در موضوع موردنظر خود و دقت در تحقیقات گذشته‌عنوانی که برگزیده‌اند، پیشینه تحقیق کلی ادبیات عامه را بررسی کردند و یک کتاب‌شناسی ناقص از ادبیات عامه به‌طور کلی ارائه دادند که عملاً هیچ کمکی به تحقیقشان نکرده است. هفت پایان از این ۱۰۰ پایان‌نامه به این صورت است و دو پایان‌نامه نیز استاد راهنمای مشترک نیز دارد.

۳-۴. پرداختن به موضوعات مبهم و بدون مرز

از مهم‌ترین ویژگی هر تحقیق درستی، محدود بودن آن است؛ به‌گونه‌ای که هر پژوهشی باید به‌روشنی به‌گونه‌ای مشخص باشد که محقق دنبال چیست؟ موضوع وی چه بُعدی را کنکاش می‌کند. هرگونه سهل‌انگاری در این زمینه موجب آسیب جدی در امر پژوهش است. عنوان‌هایی که بسیار کلی‌اند به‌دلیل اینکه حوزه مطالعاتی بسیار گسترده‌ای را معرفی می‌کنند دقیقاً معلوم نیست به چه سؤالاتی می‌خواهند پاسخ دهند. اغلب با محتوایی ضعیف ارائه می‌شوند، زیرا به‌دلیل کلی بودن موضوع، محقق هر چه را که به موضوع شبیه است وارد بحث می‌کند و به همین دلیل تحقیقی آشفته ارائه می‌دهد که ارزش چندانی هم ندارد. از طرفی عنوان‌های مبهم برای دیگران نیز جذاب نیستند و به تحقیق چندان توجهی نمی‌شود. لذا باید عنوان‌ها به‌طور مختصر و گویا، عصاره تحقیق را در خود بگنجانند و نشان دهد که پژوهش در کجا و با کدام جامعه آماری انجام شده است. برای ارائه عنوان مناسب پیشنهاد شده است که عنوان تحقیق به دو بخش تقسیم شود: بخش اول مسئله پژوهش و بخش دوم موقعیت مکانی و زمانی مورد مطالعه را نشان دهد (نورمن، ۱۳۸۴، ص. ۳۱) تا محدوده کار حتی از عنوان نیز روشن و واضح باشد. در تحقیقات مربوط به پایان‌نامه‌های ادبیات عامه با عنوان‌هایی مواجه‌ایم که بسیار کلی‌اند و مرز و محدوده و گستره پژوهشی آن‌ها اصلاً مشخص نیست. برای مثال از آغاز پژوهش درباره ادبیات عامه یعنی از آغاز قرن حاضر تا نیمه دهه ۱۳۷۰ بیشتر از شصت پایان‌نامه درباره مونوگرافی مناطق مختلف نوشته شده است.

مثل مونوگرافی در خرم‌آباد، مهاباد، علی‌آباد، شهریار، ایوانکی، ده شادمهان، روستای شرفدار کلا، آلاشت در سوادکوه و ... (ر.ک: پایان‌نامه نگارنده اول مقاله).
در تعریف مونوگرافی یا تک‌نگاری آمده که

عبارت است از بررسی عمیق و همه‌جانبه یک امر اجتماعی یا مجموعه اخلاقی کاملاً محدود مانند: خانواده، یک گروه یا یک روستا، یا یک کارخانه و امثالهم. در واقع، در این تکنیک یک روستا یا یک کارخانه یا یک گروه محدود را انتخاب می‌کنیم جوانب و زوایای گوناگون واقعیت را به‌طور عمیق و همه‌جانبه مورد مطالعه قرار بدهیم (قرائی‌مقدم، ۱۳۸۱، ص. ۱۱۸)

پس می‌تواند منطقه مورد نظر کوچک باشد چون مونوگرافی در تمام ویژگی‌ها مثل جمعیت، زبان، مسائل اقتصادی، فرهنگی و ... مورد بررسی قرار می‌گیرد. حال آنکه ما با پایان‌نامه‌های کلی همچون مونوگرافی خرم‌آباد، سنندج، طالقان، شهر زنجان و ... مواجهیم که جامعه آماری بسیار گسترده‌ای دارند و مشخص است که نویسنده این پایان‌نامه‌ها بیشتر در دوره کارشناسی ارشد هستند و در یک زمان کوتاه نتوانسته‌اند به راحتی حق مطلب را ادا کنند و نتیجه آن پژوهشی سطحی شده است.

بخش دیگری از موضوع‌ها مربوط به فرهنگ‌هاست. فرهنگ عامه که عنوان این پایان‌نامه‌ها به اشتباه آن را فرهنگ عامیانه نام‌گذاری کرده‌اند و بار معنایی تحقیرآمیزی به آن افزوده‌اند. در مقاله دیگری مفصل به این موضوع خواهیم پرداخت. در تعریف فرهنگ عامه آمده است که فرهنگ عامه یا فرهنگ مردم یعنی مجموعه‌ای از دانش‌ها، فنون، هنرها، ادبیات، آیین‌ها، آداب و رسوم، جشن‌ها، سرگرمی‌ها، بازی‌ها و ... که به صورت شفاهی و تقلیدی در جامعه انتقال یابد (بلوک‌باشی، ۱۳۷۷، ص. ۱۱). راه انتقال ادبیات عامه به نسل‌های بعد فقط به طریق شفاهی نیست و شفاهی بودن تنها بعضی از انواع ادبیات عامه مثل ترانه و قصه و ... را دربر می‌گیرد، اما چنانکه در تعریف‌های مختلف ادبیات و فرهنگ عامه ذکر شده است معمولاً موارد بسیار زیادی همچون آیین‌ها، باورها، ترانه، امثال و ... را باید دربر بگیرد. پایان‌نامه‌های زیادی داریم که فرهنگ عامه را در دیوان یک شاعر یا نویسنده یا شهری بررسی می‌کنند. از همین ۱۰۰ پایان‌نامه‌ای که بررسی شد، ۵۰ پایان‌نامه عنوان‌های کلی دارند. از این تعداد ۲۳

پایان‌نامه به فرهنگ عامه در شهرهای مختلف پرداخته و ۳۲ پایان‌نامه به فرهنگ عامه در دیوان‌های مختلف توجه کرده‌اند و یک پایان‌نامه نیز دربارهٔ مونوگرافی یک شهر نوشته شده است که پیش از این به آن پرداخته شد.

۴-۴. عدم تعادل در انواع پژوهش‌های ادبیات عامه

پژوهشگران درکل بر اساس ملاک‌هایی که در نظر دارند پژوهش‌های خود را به گروه‌های متفاوتی تقسیم می‌کنند. یکی از ملاک‌ها اهداف تحقیق است. بر این اساس تحقیق‌ها به سه دستهٔ بنیادی، کاربردی و توسعه‌ای تقسیم می‌شوند: تحقیق‌های بنیادی، تحقیق‌هایی هستند که در پی تولید و توسعهٔ دانش و ارائهٔ پاسخ پدیده‌ای باشند. پژوهشگر در این تحقیق به کاربردی بودن نتیجهٔ تحقیق نمی‌اندیشد (بلیکی، ۱۳۸۴، ص. ۷۳؛ نادری و نراقی، ۱۳۶۸، ص. ۷۳؛ حری، ۱۳۷۳، ص. ۲۰۹). تحقیقات کاربردی نیز از انواع دیگر پژوهش‌ها هستند. اگر محقق در پی ارائهٔ پاسخ به مسئله‌ای خاص باشد و قرار است نتایج تحقیق سودمندی داشته باشد، تحقیق کاربردی است. پژوهش کاربردی بسیاری از ویژگی‌های بنیادی را دارد، اما هدفش آزمودن نظریه‌ها در موقعیت‌های واقعی و زنده است (نادری و نراقی، ۱۳۶۸، ص. ۳۵). برخی معتقدند پژوهش‌های کاربردی و بنیادی هر دو اهمیت دارند و هیچ‌یک بر دیگری برتری ندارد، در واقع پیشرفت علم محصول درهم‌تنیدگی پژوهش بنیادی و کاربردی است و بیشتر پژوهش‌های کاربردی با نظریه‌ها و یافته‌های پژوهش‌های بنیادی جهت داده می‌شود (کازبی، ۱۳۸۷، ص. ۱۵). سومین نوع پژوهش تحقیقات توسعه‌ای است که به منظور توسعهٔ محصولات و فرایندها صورت می‌گیرد. هدف این نوع پژوهش‌ها بسط و گسترش، آموزش یا تفهیم و ساده‌سازی اندیشه و نظریه است. البته برخی معتقدند پژوهش فقط برای همان دو نوع اول متصور است و پژوهش توسعه‌ای در واقع در یکی از موارد قبل می‌گنجد (فتوحی، ۱۳۸۹، صص. ۲۳-۲۴؛ مهاجری، ۱۳۹۰، ص. ۱۴). با این حال می‌توان جایگاهی حداقل نه به اندازهٔ دو نوع گذشته برای این نوع نیز قائل شد (حری، ۱۳۷۳، ص. ۵۸). تحقیق‌های ادبیات عامه نیز از این سه نوع پژوهش مستثنی نیستند. اگر از لحاظ این سه نوع آن را طبقه‌بندی کنیم. بیش از ۹۰ درصد

پژوهش‌ها از نوع پژوهش‌های بنیادی هستند و کم‌تر از نوع کاربردی‌اند، ولی در این پژوهش پایان‌نامه‌ها را از نظر رویکرد نیز تقسیم کردیم. پژوهش‌ها از این نظر موضوع‌محور و متن‌محورند و کم‌تر از نظر رویکردهای مختلف پژوهشی مثل روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و ... ادبیات مردمی را بررسی کرده‌اند. از دهه ۱۳۹۰ به بعد پژوهش‌های رویکردهای توصیفی همچنان تولید می‌شود و ادامه دارد. چون نمونه این نوع پژوهش‌ها بسیار زیاد است و در کمیت معنی پیدا می‌کند به همین دلیل از ذکر نمونه آن خودداری می‌شود. عدم یکسانی و عدم تعادل در انواع در این نمودار کاملاً مشهود و مشخص است. پژوهش‌ها ذوقی - توصیفی هستند و به‌طور افراطی‌ای متن‌های ادبی را بررسی و توصیف می‌کنند و تنها برخی از مسائل را توصیف و طبقه‌بندی می‌کنند و همچنان این سیر و این دور باطل ادامه می‌یابد، در حالی که بسیاری از مسائل فرهنگ عامه هستند که با بررسی آن‌ها خیلی از مشکلات فرهنگی و ادبی و متون ادبی کلاسیک کشف می‌شود.

۵-۴. استفاده نکردن از منابع درست و مرتبط

شناسایی منابعی که درباره موضوع تحقیق وجود دارد کارکردی چندگانه دارد؛ هم موجب آگاهی از پیشینه تحقیق می‌شود، هم در طراحی تحقیق به‌کار می‌آید و هم در گردآوری اطلاعات از آن‌ها استفاده می‌شود. امروزه با توجه به فراوانی منابع درباره هر موضوعی، ارزیابی منابع شناسایی شده نیز اهمیت دارد (رضی، ۱۳۹۴، ص. ۶۸). در بعضی از این پایان‌نامه‌ها ما با منابع نادرست و غیرمرتبط روبه‌رو هستیم. از مجموعه ۱۰۰ پایان‌نامه‌ای که مورد مطالعه قرار گرفته است ۴۳ پایان‌نامه اصالت منبع ندارند و منابعی که در آن‌ها استفاده شده، عموماً غیرمرتبط و گاهی ساختگی است. برخی از این منابع اطلاعات کتاب‌شناسی بسیار ناقصی دارند. در منابع از فرهنگ لغات مختلف استفاده شده است؛ برای مثال در یک پایان‌نامه از فرهنگ معین، دهخدا، حسن انوری و فرهنگ‌های اصطلاحی چون فرهنگ سیما داد و ... استفاده شده است. همچنین کتاب‌های عمومی چون قرآن کریم، نهج‌البلاغه، مفاتیح‌الجنان و حتی رساله توضیح‌المسائل مراجع در بین منابع دیده می‌شود. حال اینکه بسیاری از موضوعات هیچ

ارتباطی به این منابع ندارند. بسیاری از کتاب‌های بازاری همچون *لطفاً گوسفند نباشید* و کتاب‌هایی چون *خواص فلزات بر روی انسان* در لیست این منابع تکرار شده است. بسیاری از نویسندگان از سایت ویکی‌پدیا که یک دانشنامه آزاد است و نباید در تحقیقات در اولویت قرار بگیرد استفاده کرده‌اند. همین‌طور در این ۴۳ پایان‌نامه استفاده از وبلاگ‌های شخصی افراد، هفته‌نامه‌ها و حتی روزنامه همشهری به‌وضوح دیده می‌شود. برای مثال پایان‌نامه بررسی بهره‌گیری فرهنگ عامه در آثار علی حاتمی (فرهمند، ۱۳۹۵) که هم‌زمان در منابع از سایت ویکی‌پدیا، روزنامه همشهری و وبلاگ شخصی بهره برده شده است.

۵. نتیجه

با اینکه از دهه ۱۳۸۰ به بعد شاهد موضوعات متنوع و جذاب در پایان‌نامه‌های حوزه ادبیات عامه هستیم، اما بیشتر این پایان‌نامه‌ها از جهت کیفی آسیب‌های جدی دارند. معمولاً انتخاب موضوعات درباره ادبیات عامه بسیار ذوقی و تنها بر اساس تعلق خاطر پژوهشگران است، به همین دلیل موضوعاتی که در قالب فرهنگ عامه یا ادبیات عامه مناطق مختلف انتخاب می‌شود، بسیار زیاد است. بعضی از پایان‌نامه‌ها نیز به دلیل توجه نکردن به پیشینه تحقیق از نظر موضوعی بسیار کلیشه‌ای هستند. تعداد موضوعات مسئله‌محور و کاربردی در این پایان‌نامه کم است. پژوهشگران در فصل کلیات پایان‌نامه‌ها معمولاً توضیحات مربوط به فرهنگ عامه را به‌طوری ناقص و تقلیدی به‌صورت سلسله‌مراتبی از پایان‌نامه پیش از خود رونویسی می‌کنند؛ چنانکه با بررسی تعدادی از پایان‌نامه‌ها کاملاً مشهود است که یکسری تعریف‌ها و توضیحات به شکلی ثابت در بیشتر پایان‌نامه‌ها تکرار می‌شود. معمولاً در فصل‌های بیان کلیات نویسندگان از ارجاعات پی‌درپی استفاده می‌کنند و کم‌تر از استنباط و خلاقیت خود در تحقیقات ادبیات عامه بهره می‌گیرند. در بیان پیشینه تحقیق، پژوهشگران یا به پیشینه تحقیق کاملاً بی‌اعتنا هستند یا بسیار کلی و بدون توجه به جزئیات و تمام پژوهش‌های صورت گرفته به آن می‌پردازند که این مسئله احتمال خطا را افزایش می‌دهد. در متن اصلی پایان‌نامه نیز موضوعات غیرمرتبط فراوان به چشم می‌خورد. در قسمت بحث و بررسی به جای

تحلیل به موضوعات اضافی‌ای توجه می‌شود که بیشتر حجم کمی پایان‌نامه‌ها را حتی تا بیش از سیصد صفحه نیز می‌افزاید. در نگارش فصل‌های پایان‌نامه رویه‌ مشترکی وجود دارد و بیان مطالب مفیدی که در پیشبرد مطالعات فرهنگ عامه کمک کند، دیده نمی‌شود. در فصل نتیجه‌گیری نیز بعضی از پایان‌نامه‌ها یا از بیان نتیجه‌گیری سر باز زده‌اند یا نتیجه‌ای ناقص و ازپیش تعیین‌شده‌ای را ارائه می‌دهند. در بخش منابع پایان‌نامه‌ها، شاهد استفاده از منابع غیرمرتبط بدون توجه به منابع اصلی و معتبر هستیم. تمامی این موارد این مسئله را تأیید می‌کند که ادبیات عامه در ایران هنوز در مراحل ابتدایی خود به‌سر می‌برد و هنوز به پختگی و کمال نرسیده است. لذا لازم است با آسیب‌شناسی دقیق، دنبال کردن موضوعات جدید و پرداختن به موضوعات کاربردی‌تر این آسیب‌ها مرتفع شود.

پی‌نوشت‌ها

1. Grimm
2. Iran doc

۳. از مجموعه صد پایان‌نامه مورد بررسی، تعداد پایان‌نامه‌های دوره دکتری، پایان‌نامه‌های بین‌رشته‌ای و پایان‌نامه تخصصی مربوط به فرهنگ و ادبیات عامه به‌صورت دقیق و به‌صورت کامل مورد مطالعه قرار گرفت، اما پایان‌نامه‌هایی که به فرهنگ عامه در شهرها و مناطق مختلف (شوش، باهوکلات، بروجرد، خور و بیابانک و ...) یا پایان‌نامه‌هایی که به فرهنگ عامه در دیوان نویسندگان و شاعران کلاسیک و معاصر (جلال آل احمد، سیمین دانشور، نظامی و ...) پرداخته‌اند، به‌دلیل داشتن رویه‌ای مشترک و عموماً تکراری، به مطالعه دقیق بخش‌های عنوان، چکیده، واژگان کلیدی، فهرست مطالب، کلیات (فصل اول به‌طور کلی) به‌ویژه روش تحقیق و مطالعه پیشینه و چارچوب نظری پایان‌نامه‌ها و نتیجه‌گیری، منابع و پیشنهادات هر پایان‌نامه بسنده شد و مورد بررسی و نتیجه‌گیری قرار گرفت.

منابع

آنالویی، ن. (۱۳۹۴). *نقد و بررسی سیر تحقیقات ادبیات عامه ایران از آغاز تا ۱۳۹۰ هجری شمسی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته ادبیات عامه. تهران: دانشگاه تربیت مدرس.

بلوکباشی، ع. (۱۳۷۷). *نقد و نظریه: معرفی و نقد آثاری در ادبیات مردم‌شناسی*. تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.

- بلیکی، ن. (۱۳۸۴). *طراحی پژوهش‌های اجتماعی*. ترجمه ح. چاوشیان. تهران: نی.
- جعفری (قنواتی)، م. (۱۳۹۴). *درآمدی بر فولکلور ایران*. تهران: جامی.
- حری، ع. (۱۳۷۳). *آیین گزارش‌نویسی*. تهران: دبیرخانه هیئت کتابخانه‌های عمومی کشور.
- حسینی، س.م. (۱۳۹۳). *کتاب‌شناسی توصیفی - تحلیلی ادبیات عامیانه و فولکلور گیلان (در دو دهه اخیر)*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته زبان و ادبیات فارسی. رشت: دانشگاه پیام نور گیلان.
- خجسته، م. (۱۳۸۹). *انعکاس فرهنگ و آداب و رسوم عامیانه در دیوان صائب تبریزی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته زبان و ادبیات فارسی. دانشگاه شهید چمران اهواز.
- رضی، ا. (۱۳۹۴). *روش‌ها و مهارت‌های تحقیق در ادبیات و مرجع‌شناسی*. تهران: فاطمی.
- رئسی، ک. (۱۳۹۲). *بررسی ادبیات منظوم عامیانه بلوچی در منطقه دشتیاری و باهوکلان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته زبان و ادبیات فارسی. دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- صابری مقدم، س. (۱۳۹۰). *فرهنگ و ادبیات عامیانه مردم شوش*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته زبان و ادبیات فارسی. دانشگاه پیام نور اهواز.
- صالحی، ح. (۱۳۹۰). *بررسی فرهنگ عامیانه بردسکن*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته زبان و ادبیات فارسی. دانشگاه پیام‌نور مشهد.
- صدیقیان، م. (۱۳۹۰). *فرهنگ عامیانه مقالات جلال آل احمد*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته زبان و ادبیات فارسی. دانشگاه پیام‌نور تهران جنوب.
- فتاحی، ر.، و مهری، پ. (۱۳۷۷). *رهنمودهایی برای نگارش مرور نوشتارها و پیشینه پژوهش در حوزه‌های علوم انسانی و اجتماعی*. فصلنامه علمی - پژوهشی دانشگاه الزهراء، ۲۸، ۶۲-۸۲.
- فتوحی، م. (۱۳۸۹). *آیین نگارش مقاله‌های پژوهشی*. تهران: سخن.
- فرهادی، م. (۱۳۷۳). *آسیب‌شناسی پژوهش‌های فرهنگ عامه و لزوم مردم‌نگاری و مردم‌شناسی دانش و فناوری‌های عامه و کارابزارهای سنتی در ایران*. علوم اجتماعی، ۵، ۶، ۸۵-۱۱۴.
- فرهمند کیان، س. (۱۳۹۵). *بررسی بهره‌گیری از فرهنگ عامه در آثار سینمایی علی حاتمی (حسن‌کچل، سوت‌دلان، حاجی‌واشنگتن، دلشدگان، مادر)*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته زبان و ادبیات فارسی. دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
- فلاحی، م.ج. (۱۳۹۳). *کتاب‌شناسی توصیفی - تحلیلی کتاب‌های پژوهشی در ادبیات عامه فارسی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته زبان و ادبیات فارسی. دانشگاه جهرم.

آسیب‌شناسی پایان‌نامه‌های ادبیات عامه در ایران _____ فرشته آلبانی و همکاران

- قاسم‌زاده، س.ع. (۱۳۹۶). ناسازگاری روش‌شناختی و تئوریک با موضوع روایت‌پژوهی داستان‌های عامیانه ایرانی. *تقد و نظریه ادبی*، ۳، ۱۴۷-۱۶۹.
- قرایی مقدم، ا. (۱۳۸۱). *مبانی جامعه‌شناسی*. تهران: ابجد.
- کازبی، پ.س. (۱۳۸۷). *پایه‌های پژوهش در علوم رفتاری*. با ترجمه ح. فراهانی، و ح. عریضی. تهران: دوران.
- کریم‌بنیاد، ن. (۱۳۹۰). *فرهنگ اصطلاحات عامیانه در آثار محمود دولت‌آبادی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته زبان و ادبیات فارسی. پیام‌نور تبریز.
- محجوب، م.ج. (۱۳۸۲). *ادبیات عامیانه ایران*. به کوشش ح. ذوالفقاری. تهران: چشمه.
- محسنی، م. (۱۳۷۹). بررسی ویژگی‌ها و مسائل مجلات علمی- تخصصی در ایران. رهیافت، ۲۳، ۲۷-۴۱.
- محمدپور، ف. (۱۳۹۵). *فرهنگ اصطلاحات عامیانه در آثار صمد بهرنگی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته زبان و ادبیات فارسی. دانشگاه پیام نور تبریز.
- مرادی، ن. (۱۳۹۴). *آسیب‌شناسی ادبیات داستانی عامه‌پسند از انقلاب مشروطه تا انقلاب اسلامی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته زبان و ادبیات فارسی. دانشگاه آزاد ایذه.
- ملک‌زاده، م. (۱۳۹۴). *آسیب‌شناسی باورهای عامه در آثار جمال‌زاده، هدایت و آل احمد*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته زبان و ادبیات فارسی. دانشگاه آزاد بروجرد.
- مهاجری، ع. (۱۳۹۰). *مبانی روش تحقیق: تدارک مقاله‌های تحقیقی و پایان‌نامه‌های دانشجویی*. تهران: چاپار کلک نوین.
- نادری، ع. و سیف نراقی، م. (۱۳۶۸). *روش‌های تحقیق و چگونگی ارزشیابی آن در علوم انسانی*. بی‌جا: دفتر تحقیقات و انتشارات بدر.

References

- Analouee, N. (2015). *The Criticism and study of Iran's folklore studies course: from beginning to year 2011*. MA Thesis in Folklore Literature, Tarbiat Moddares University, Tehran, Iran.
- Bolokbashi, A. (1998). *Criticism and theory: introduction and criticism of some works in anthropology literature* (in Farsi). Cultural Researches Office.
- Blakie, N. (2005). *Social researches design* (translated into Farsi by Hassan Chavoshian). Ney.
- Cosby, P. S. (2008). *Research foundations in behavioral sciences* (translated into Farsi by Hojatollah Farahani and Hamidreza Arizi). Doran.

- Fallahi, M. J. (2014). *Descriptive-analytic bibliography of research books in Persian folklore literature*. MA Thesis, Persian Language and Literature, Jahrom University.
- Farahmand Kian, S. (2016). *The study of folklore culture usage in Ali Hatami's cinematic works (Hasan Kachal, Soutah Delan, Haji Washington, Delshodegan, Mother)*. MA Thesis, Persian Language and Literature, Tehran Allameh Tabatabaei University, Tehran, Iran.
- Farhadi, M. (1994). The pathology of folklore culture researches and the necessity of ethnography and anthropology of folksy knowledge and technologies and traditional tools in Iran. *Social Sciences*, 5 & 6, 85-114.
- Fatohi, M. (2010). *The method of writing research articles* (in Farsi). Sokhan.
- Fattahi, R., & Mehri, P. (1998). Suggestions for writing, text reviews and research background in social and humanities sciences fields. *Al-Zahra University Scientific-Research Quarterly*, 28, 62-82.
- Gharaee Moghadam, A. (2002). *Sociology principles* (in Farsi). Abjad.
- Ghasemzadeh, S. A. (2017). Methodological and theoretic incompatibility concerning narratology of Persian folklore stories. *Literary Criticism and Theory*, 3, 147-169.
- Hori, A. (1994). *Reporting method* (in Farsi). Secretariat of the National Public Libraries Board.
- Hosseini, S. M. (2014). *Descriptive-analytic bibliography of folklore literature and Guilan's folklore (in two recent decades), Persian language and literature field*. MA Thesis, Guilan Payam-e-Noor University, Rasht, Iran.
- Jafari (Ghanvati), M. (2015). *An introduction to Iran's folklore* (in Farsi). Jami.
- Karim Bonyad, N. (2011). *Folklore expressions dictionary in Mahmoud Dowlatabadi works*. MA Thesis, Persian Language and Literature, Tabriz Payam-e-Noor, Tabriz, Iran.
- Khojasteh, M. (2010). *The reflection of folklore culture and rituals in Sa'eb Tabrizi Divan*. MA Thesis, Persian Language and Literature, Ahvaz Shahid Chamran University, Ahvaz, Iran.
- Mahjoub, M. J. (2003). *Iran's folklore literature* (edited by Hassan Zolfaghari). Cheshmeh.
- Malekzadeh, M. (2015). *The pathology of folklore beliefs in Jamalzadeh, Hedayat, & Al-Ahmad*. MA Thesis, Persian Language and Literature, Borojerd Azad University, Iran.
- Mohseni, M. (2000). The study of features and issues of professional-scientific magazines in Iran. *Rahyaft*, 23, 27-41.

- Mohamadpour, F. (1395). *Folklore expressions dictionary in Samad Behranghi works*. MA Thesis, Persian Language and Literature, Tabriz Payam-e-Noor University, Tabriz, Iran.
- Moradi, N. (2016). *The pathology of Pulp Fiction literature from constitutional revolution to Islamic revolution, Persian language and literature*. MA thesis, Izeh Azad University, Izeh, Iran.
- Mohajeri, A. (2011). *Research method foundations: preparing research articles and student theses* (in Farsi). Chapar Kelk Novin.
- Naderi, A., & Seif Naraghi, M. (2010). *Research methods and the manner of its evaluation in human sciences* (in Farsi). Badr Research and Publications Office.
- Raisi, K. (2013). *The study of Balouchi poetic folklore literature in Dashtyari and Bahoukalat*. MA Thesis, Persian Language and Literature, Sistan and Balochestan University, Iran.
- Razi, A. (2015). *Research methods and skills in literature and bibliography* (in Farsi). Fatemi.
- Saberi Moghadam, S. (2011). *Folklore culture and literature of Shoush people*. Persian Language and Literature, Ahvaz Payam-e-Noor University, Ahvaz, Iran.
- Salehi, H. (2011). *The study of Bardaskan folklore culture*. MA Thesis, Persian Language and Literature, Mashhad Payam-e-Noor University, Mashhad, Iran.
- Sedighian, M. (2011). *Slang dictionary of Jalal Al-Ahmad articles*. MA Thesis, Persian Language and Literature, Tehran-South Payam-e-Noor University, Tehran, Iran.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی



پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی